

Zvýšená pozornost byla věnována zejména problematice odpojování uživatelů od internetového připojení v souvislosti s porušováním práv k duševnímu vlastnictví, zejména autorského práva. Vzhledem k tomu, že by odpojení měla předcházet tři varování, přezdívat se této extrémní praktice též baseballovou terminologií „tříkrát a dost“ („three strikes policy“), ale i „digitální gilotina“ či „graduated response“. Přednášející se k tomuto aktuálnímu trendu v prosazování práv duševního vlastnictví vyjadřovali poměrně kriticky. Vytýkáni byli zejména problematiku vztah této metody a základního lidského práva na soukromí, potažmo ochrany listovního tajemství – odhalení případného porušení autorských práv totiž předpokládá permanentní filtraci internetové komunikace. Paradoxní je i situace, kdy se na jedné straně snaží stát o efektivní správu státu prostředky eGovernmentu, na druhé straně přijímají právní úpravu umožňující občana od těchto služeb prakticky absolutně odpojit.

Reprezentant Ústavu práva a technologií Matěj Myška se problematiku „three strikes“ dotkl v kontextu nedávno zveřejněné finální verze kontroverzní Obchodní dohody proti padělání (Anti-Counterfeiting Trade Agreement – „ACTA“). „*Tato multilaterální Obchodní dohoda proti padělání explicitně povinnost zavést model „tříkrát a dost“ nestanoví, nijak jej ale nevylučuje,*“ uvedl ve svém příspěvku s názvem „ACTA: Evil inside?“ Myška. Poznamenal ale, že je v ACTA tato praktika nepřímo podporována důrazem na zvýšenou spolupráci mezi majiteli autorských práv a poskytovateli služeb internetového připojení. Kriticky se též vyjádřil i k procesu vzniku této dohody. Upozornil zejména na doposud nebyvalou míru utajení, ale i její sjednání mimo standardní institucionální rámec Světové organizace duševního vlastnictví, resp. Světové obchodní organizace. „*Přestože finální verze ACTA není tak drakonická, jak naznačovaly uniklé i oficiální návrhy, celkový způsob jejího vzniku je alarmující a rozhodně není následováníhodným modelem při tvorbě mezinárodních norem upravujících vynucování práv z duševního vlastnictví,*“ uzavřel svoji prezentaci Myška.

Druhým zástupcem brněnské univerzity byl Jaromír Šavelka, který se ve svém příspěvku věnoval otázce budoucnosti komerčních právních informačních systémů („PIS“). Zásadním problémem se z pohledu těchto informačních systémů jeví současný trend zpřístupňování informací produkovaných veřejnými institucemi na internetu. Logicky se totiž nabízí otázka, zda v prostředí, kde jsou veškeré informace, které PIS

nabízejí, k dispozici zdarma, za ně bude kdokoli ochoten platit. Životaschopnost komerčních PIS v budoucnu totiž zřejmě bude stále méně odvislá od rozsahu dokumentové databáze, zatímco klíčovými prvky se stanou způsob, jakým jsou informace uživateli zprostředkovány, a přizpůsobitelnost systému specifickým požadavkům uživatele.

Všechny position papery z konference jsou dostupné online na konferenčních stránkách,¹ plně články pak vyjdou v žurnálu *European Journal of Law and Technology*, jehož všechna čísla jsou v souladu s filozofií *Open Access* dostupná na adrese www.ejlt.org. Zájemci o účast na dalším ročníku této konference si mohou už nyní v kalendáři rezervovat data 29.–30. března 2012 a objednat letenky do Newcastlu, kde jej bude organizačně zajišťovat místní právnická fakulta Northumbrijské univerzity.

IRIS 2011

Danuše Spáčilová

14. mezinárodní symposium právní informatiky

Salzburg, 24.–26. února 2011

Jedno z nejmalebnějších rakouských měst Salzburg je již od roku 1998 hostitelem mezinárodního symposia právní informatiky. Psal se rok 2001 a já se zde poprvé setkala s legendami tohoto oboru a zapůsobil na mě *Genius loci* zasněžené pevnosti a osvětlené *Getreidegasse*. Bylo rozhodnuto – od té doby téměř každý rok je v mém kalendáři poslední únorový víkend rezervován pro největší a nejvýznamnější vědecké setkání v Rakousku a ve střední Evropě v oblasti právní informatiky. Dlouho byla tato konference orientována zejména na německy mluvící země i odborníky. V poslední době se stále častěji objevují i anglické příspěvky, či dokonce celá jedna anglická sekce (LEFIS). Česká účast se postupně rozšířila a mezi odborníky z Rakouska, Švýcarska, Německa a z dalších zemí se se svými příspěvky zařadili i kolegové z brněnské právnické fakulty Matěj Myška, Filip Křepelka, Libor Kyncl a další.

¹ <http://www.law.mmu.ac.uk/bileta/position-papers/>

Listuji si objemným konferenčním svazkem¹ a přepadá mě stejný pocit beznaděje jako při každoročním procházení programu a výběru toho nejzajímavějšího. A rozhodují se spíše pro zprostředkování několika dojmů a poznatků než pro popis jednotlivých příspěvků.

Konference se koná pod hlavičkou univerzit v Salzburgu a ve Vídni. O předsednictví a program se svorně starají profesori Erich Schweighofer (UNI Wien) a Friedrich Lachmayer (UNI Innsbruck). Organizačně zajišťují konferenci s týmem spolupracovníků profesori Dietmar Jahnle a Peter Mader (UNI Salzburg). V německy mluvících zemích je tradice právní informatiky dlouhá, takže nepřekvapí, že existuje řada organizací a jejich složek, které se problematikou právní informatiky zabývají a které se také podílejí na organizaci konference. Jsou to pracovní skupiny pro právní informatiku univerzit ve Vídni a v Salzburgu, Vídeňské centrum pro právní informatiku (WZRI) a pracovní skupina pro právní informatiku Rakouské počítačové společnosti. Německá Společnost pro informatiku má výbor pro právní informatiku a informační právo, výbor pro správní informatiku a skupinu pro právní informační systémy. Existuje i specializovaná Německá společnost pro právo a informatiku (DGRI).² Symposium je podporováno Rakouským informačním systémem (RIS), řadou nakladatelství, velkých advokátních kanceláří, bank a profesních komor.

Neodpustím si poznámku k prostředí a perfektní organizaci konference. Není požadován žádný poplatek a vstup je prakticky volný, i když předchozí přihláška je slušností. V roce 2011 bylo na seznamu kolem 250 jmen.

Neúnavní organizátoři mají k dispozici tým vědeckých spolupracovníků, který čítá po letošním doplnění kolem 70 jmen z celé Evropy (viz <http://www.univie.ac.at/ri/IRIS2011/>). Ti se také

¹ Schweighofer, Erich; Kummer, Franz (Hrsg.). *Europäische Projektkultur als Beitrag zur Rationalisierung des Rechts: Tagungsband des 14. Internationalen Rechtsinformatik Symposions IRIS 2011*. Wien: Österreichische Computer Gesellschaft, 2011. 626 s. ISBN 978-3-85403-278-6.

² V českých podmínkách můžeme najít jen Společnost pro právo informačních technologií (SPIT) stojící za serverem ITprávo a mající sídlo v pražském Ústavu státu a práva AV ČR. Součástí tohoto ústavu (jeho oddělení teorie práva) je od roku 1990 Laboratoř pro právní informatiku, jejíž pracovníci se věnují zejména juristické a lingvistické analýze právních textů. Brněnský Ústav práva a technologií se zabývá celou škálou témat od právní informatiky přes právo ICT až po právo specifické produkce a technologií. Celostátní společnosti nebo sdružení s orientací na právní informatiku u nás zatím nemáme.

starají v rámci bohatého programu sympozia o vedení 5–7 paralelních sekcí. Abych si usnadnila orientaci v nabitém programu, rozdělila jsem si sekce do tří tematických bloků. Vzhledem k mému zaměření na právní informační systémy trávím obvykle většinu času v sekcích prvního s občasnou návštěvou ve druhém bloku. Do prvního tematického bloku bych zařadila právní teorii, právní informace, právní informační systémy a aplikace, teorii právní informatiky, vyhledávací technologie pro právníky, elektronickou tvorbu práva a vizualizaci práva. Druhou tematickou skupinu tvořily sekce s příznačnými názvy e-Government, e-Justiz, e-Learning, e-Commerce, e-Democracy, e-Procurement, Open Government, Compliance and e-Discovery. Třetí skupinu z mého pohledu tvoří sekce zabývající se ochranou dat, počítačovou bezpečností, autorským právem a telekomunikačním právem. Třešničkou na dortu je pak sekce Science Fiction and Utopien a workshop LEFIS (LEgal Framework for the Information Society) – Legal and Technological Questions of the Information. Celkem se v roce 2011 sešlo kolem 127 příspěvků a 85 z nich je publikováno ve sborníku.³

Všechna výše uvedená témata charakterizují organizátoři na svých webových stránkách jako „*právně dogmatické, technické, hospodářské, sociální a filozofické otázky práva ve znalostní společnosti*“. Hlavní téma pro rok 2011 znělo „Evropská projektová kultura jako příspěvek k racionalizaci práva“.⁴ Stejným jménem příspěvkem zahájil konferenci profesor Erich Schweighofer a na něj navázala profesorka Michaela Strasser s příspěvkem „*Projektová kultura v zrcadle času*“.

„*Informační a komunikační technologie podstatně změnily právní systémy a učinily je přístupnější a transparentnější. Řada právních činností byla automatizována (e-Government, e-Justice). Potřebný aplikovaný výzkum neprobíhá jen na univerzitách, ale spíše v rámci interdisciplinárních projektů včetně těch evropských. Akcentovány jsou právní informace, právní vyhledávání a právní informační systémy, e-Justice, IT právo. Projekty jsou financovány z prostředků jednotlivých vlád, výzkumných fondů, univerzit, akademií věd, ale často i z hospodářské a občanské sféry. V základním výzkumu se často prostředků nedostává. Cílem sympozia bylo mimo jiné tyto různé projekty představit a přispět k ještě intenzivnější spolupráci všech zainteresovaných subjektů a k zajištění prostředků zejména pro základní výzkum.*“⁵

3 Viz Schweighofer, E. et al.

4 Viz Schweighofer, E. et al., s. 29.

5 IRIS2011 Conference Management Sys-

tem [online]. Publikováno 7. 4. 2011 [citováno 4. 7. 2011]. Dostupné z: <<http://irisj.eu/iris2011/>>.

6 Viz Schweighofer, E. et al., s. 35.

7 Forgó, Nikolaus; Holzweber, Markus; Reitbauer, Nicolas (Hrsg.). *Informationstechnologie in Recht und Verwaltung: Anfänge und Auswirkungen des Computereinsatzes in Österreich*. Wien: Linde, 2011. 176 S. ISBN 978-3-7173-1844-9.

8 Berner Fachhochschule: Wirtschaft und Verwaltung [online]. 2001 [citováno 4. 7. 2011]. Dostupné z: <http://www.wirtschaft.bfh.ch/de/forschung/publikationen/egov_praesenz.html>.

9 Viz Schweighofer, E. et al., s. 297.

Symposium provází také společenský program. Čtvrteční setkání v univerzitní aule bylo spojeno s vyhlášením ceny nakladatelství LexisNexis „Best Paper Award“. Držitelkou se stala Stephanie Schorre za příspěvek „Vím, co jsi četl minulý léto – elektronické čtečky a důsledky pro ochranu dat“.⁶ Rakouská počítačová společnost udělila cenu eGov Innovationspreis. Následovalo diskusní fórum na téma „*Hraniční kontrola Internet – diskuse o blokování a cenzuře webu*“.

Pátek byl zahájen v plénu příspěvkem „*Perspektivy a hranice umělé inteligence v právu*“, který přednesl profesor Thomas Gordon z Berlína. Zakončen byl pak kulatým stolem na téma „*Historie právní informatiky*“. Jako jeden z výsledků výzkumného projektu „*Historie informatizace práva v Rakousku*“ byla představena kniha „*Informační technologie v právu a správě: začátky a účinky použití počítačů v Rakousku*“.⁷ Sleduje začátky nasazení počítačů ve veřejné správě, zlepšování přístupu k právu, přínos univerzit ve výzkumu a výuce a z toho plynoucí nové problémy a hledání jejich řešení. Vztah počítačů a práva je zde analyzován z pohledu historického, právně-vědeckého a filozofického. Interdisciplinární pohled vnáší nové světlo a nové podněty k tématu právní informatiky v celém jejím vývoji až po dnešní dobu. Jako červená nit se celou historií vine diskuse o názvu a samostatnosti právní informatiky, o jejím spojení se správní informatikou, s informačním právem a IT právem. U zrodu právní informatiky stál nyní dvaosmdesátiletý doyen profesor Herbert Fiedler, který i v letošním roce živě diskutoval s informatiky o několik generací mladšími.

Z jednotlivých sekcí mě v průběhu celé konference zaujaly například zkušenosti švýcarských právních informatiků k tématům digitální identity⁸ a e-votingu.⁹ Na druhé straně jakoby proti trendu elektronizace přístupu k právu byla zajímavá iniciativa nakladatelství Boorberg, které nabízí vytvoření

osobní „Sbírkou předpisů“ – do 24 hodin ji vytisknou a sváží do knižní vazby.¹⁰

Dalším zajímavým a u nás zatím nepříliš frekventovaným tématem je vizualizace práva a „multisenzorické právo“ zprostředkované tzv. „multisensory legal machines“. S vizualizací práva se setkáváme denně – například semaforem a jejich „pokyny“ k jednání v souladu s právem jsou vysílány barevně, tedy vizuálně, ale i zvukově pro nevidomé. Se semaforem můžeme komunikovat stisknutím tlačítka (stroj v roli „legal actors“). Jiný příklad uvedl ve svém příspěvku Florian Holzer – na jedné ulici blízko jeho bydliště je k parkování celkem 7 parkovacích zón a číselné vyjádření je na první pohled absolutně nesrozumitelné – tak se pokusil o vyjádření v barvách.¹¹

Z příspěvků týkajících se informačních systémů a vyhledávání právních informací mě nejvíce zaujal Mathias Kraft, který představil projekt meta-vyhledávání konstatováním, že „*touha po nástroji, který by prohledával naráz všechny databanky, je stejně stará jako databanky samy*“. Na stránkách Lindeonline je k dispozici jednotné vyhledávací prostředí k vyhledávání nad databankami Lindeonline, FINDOC, RIS, Eur-Lex a dalšími. Výsledkem je seznam s počtem dokumentů v každé databance a po volbě zdroje jsou samotné výsledky řazeny dle relevance (označeny hvězdičkami).¹²

Dietmar Jahnel se zase zamýšlel nad srovnáním rakouských databank obsahujících informace z více než 80 časopisů. Otázky, které si položil, jsou platné i v našem prostředí. „*Co je to vůbec právní odborná literatura? Má rozhodovat jméno autora, odbornost časopisu nebo velikost daná počtem znaků?*“ Napadla mě paralela s českými informačními systémy, kdy lze jen stěží srovnávat počty a přínosnost záznamů v podsystemech literatura a bibliografie, dokud budou mít stejnou váhu odborné články i pouhé přehledy předpisů, úvodníky nebo pozvánky na akce. Jahnel se zamýšlí i nad otázkou, čím je dána relevance vyhledaného textu, kde je únosná hranice pro počet vyhledaných dokumentů a jak postihnou vzájemné citace a vazby.¹³

Neméně zajímavé byly příspěvky na téma „*Virtuální prostředí pro kooperaci ve vědě*“. „*Uživatel nechce hledat, ale najít.*“ A k tomu potřebuje profesio-

10 Gesetzbuch24.de: Textsammlungen nach Mass – über Nacht gedruckt [online]. 2011 [citováno 4. 7. 2011]. Dostupné z: <<http://www.gesetzbuch24.de/>>.

11 Viz Schweighofer, E. et al., s. 543–548.

12 Viz Schweighofer, E. et al., s. 503–508.

13 Viz Schweighofer, E. et al., s. 483–486.

nální prostředí a skutečné odborníky (ne jak bylo zmíněno např. soudce se zálibou v programování). Cílem by mělo být vytvoření infrastruktury pro všechny vědce – vytvoření rozcestníku pro správu vlastních prací, citací, bibliografie, recenze různých děl, předpisy apod.

Posledním tématem, které mě zaujalo, byl posun od počítačů k mobilům, které umožňují neustálou komunikaci v rámci sociálních sítí. Zajímavým byl poznatek, že v rámci diskuse a kampaně za nošení cyklistické helmy hrály mnohem větší roli informace z těchto sítí než odstrašující úrazy ukazované v televizi. Znění příslušného zákona bylo v rozhodování o pořízení helmy až na 18. místě.

Sborník z konference lze objednat na adrese <http://www.ocg.at/publikationen/books/srorder.html>. Účast na konferenci bych doporučovala všem, kteří se o výše uvedené problematiku zajímají. Organizátoři rádi přivítají i příspěvky a zkušenosti z našeho právního prostředí. Příští ročník se koná ve dnech 23.–25. února 2012 samozřejmě v Salzburgu. Hlavní tematické zaměření zní „Transformace právního jazyka“. Podrobnosti na stránce <http://www.univie.ac.at/RI/IRIS2012/>.

Dům s bezpečnostními kamerami má zvýšit bezpečnost jeho obyvatel

David Povolný

Problematika bezpečnosti a pořádku v domech patří mezi důležitou součást prevence kriminality i narušování veřejného pořádku a občanského soužití. Pořádková situace v bytovém domě a jeho blízkém okolí se navíc navzájem ovlivňují. I proto vznikl projekt odboru prevence brněnské městské policie nazvaný Bezpečná lokalita – Bezpečné bydlení, který se zaměřuje na zvýšení standardu bydlení v problémových oblastech.

O řešení pořádkových rizik se projekt pilotně pokusil v Brně na adrese Koniklecová 5, mimo jiné i zavedením kamerových systémů uvnitř domu. Manažer projektu Tomáš Koniček z odboru prevence kriminality ministerstva vnitra soudí, že nápad funguje dobře a bude se moci realizovat i v jiných lokalitách se zvýšenou kriminalitou.

Jaké jsou přesně cíle pilotního projektu?

Jde o to dosáhnout faktického i pocitového zvýšení bezpečnosti obyvatel domu na ulici Koniklecová 5, a tím i zvýšení bezpečnosti obyvatel okolních domů.

Jde o 13podlažní panelový dům se 156 bytovými jednotkami, které obývá více než 500 obyvatel. Struktura nájemníků je z velké části tvořena obyvateli ze sociálně, etnicky nebo národnostně vyloučených menšin. Cílem proto bylo vytvoření funkčního modelového bytového domu s využitím sociálních, organizačních, režimových a technických opatření směřujících ke zvýšení standardu bezpečí osob i majetku, veřejného pořádku a občanského soužití.

Tomáš Koniček

Jak konkrétně jste toho chtěli dosáhnout?

Docílit takového stavu jsme chtěli zásahy v několika rovinách. Jednak snížením anonymity v domech a posílením pocitu osobní odpovědnosti, dále snížením rizika pohybu neznámých a neoprávněných osob v prostorách domů, snížením rizika vandalismu a zamezením páchaní trestných činů a přestupků v prostorách a okolí domů, zlepšením situace v nabídce sociálních služeb přímo v domě či v jeho bezprostředním okolí a prohloubením a popularizací spolupráce veřejnosti s policií a samosprávou.

Jaká technologická opatření jste u tohoto pilotního projektu využili?

Vytvořili jsme v domě systém, který umožňuje vstup do různých částí domu jen oprávněným osobám. Systém využívá elektronických klíčů, které byly v rámci projektu bezplatně přiděleny do každé domácnosti. Využíváme také dohlížecí kamerový systém, který pracuje v nepřetržitém režimu. Funkce je využívána zejména recepční službou a domovníkem a umožňuje okamžitou reakci na zjištěné události, a výrazně tak zvyšuje účinek prevence.

Nejedná se o nepřiměřený zásah do osobnostních práv?

Umístění kamerových bodů plně respektuje poznatky zjištěné v přípravné

fázi projektu. Pod dohledem systému jsou výhradně ty prostory, kde se obyvatelé podle průzkumu cítí ohroženi. Jde o požární únikové schodiště, schodiště uvnitř domu, prostor u dopisních schránek a dvě výtahové kabiny. Jsme si vědomi toho, že podle stanoviska úřadu pro ochranu osobních údajů je zrovna zmíněná výtahová kabina prostorem, kde již lidé žijí svůj soukromý život. Při hledání odpovědi na otázku, jak lze žít soukromý život v prostoru, kde se člověk bojí a kde se cítí nepříjemně, jsme ale preferovali zvýšení standardu bezpečí.

Jak na zvýšený standard bezpečnosti reagují samotní obyvatelé domu? Necítí se být příliš pod dohledem?

Respondenti průzkumu před zavedením systému vyjádřili velkou míru ochoty přijmout téměř všechna z nabízených opatření s výjimkou posílení pravomoci domovníka, pověření domovníka správou kamerového systému a vytvoření pracovních skupin samosprávy domu. Vůbec nejpozitivněji bylo hodnoceno zavedení kamerového systému u vstupu do domu, pověření městské policie správou tohoto systému a pravidelné návštěvy územáře městské policie v domě.

Jak se projekt fakticky promítl do kriminality v domě a v okolí?

Od spuštění technických a organizačních opatření nebyla jak v domě, tak v jeho nejbližším okolí zaznamenána žádná trestná ani přestupková činnost a policie nemusela k domu vyjízdet. To je zřejmě největší triumf dosavadního průběhu pilotního projektu v Brně.

Jaký očekáváte další vývoj projektu?

Počítá se se zahájením činnosti sociálního asistenta volnočasových aktivit přímo v domě, jenž bude prostředníkem mezi městskou částí, policií a nájemníky domu. Bude se podílet na osvětě, dohledu a konzultacích při řešení problémů v domě a v nízkoprahové klubovně. Klubovna bude dále rozvíjet spolupráci s Centrem volného času Lužánky při zajišťování volnočasových programů pro děti. Bude také zahájena osvětová a informační kampaň Odboru prevence Městské policie Brno mezi nájemníky domu v oblasti prevence kriminality a sociálně patologických jevů. V bezprostředním okolí domu bude zvýšená hlídková činnost obou policií, která by měla minimalizovat předpokládaný přesun narušitelů veřejného pořádku z domu do jeho okolí.